

LÜHIKROONIKA

4.–6. oktoobrini tähistati Eesti Kirjandusmuuseumis Tatiana Vladõkina 70. sünnipäeva veebikonverentsiga „Elava traditsiooni lätetel“. Tatiana Vladõkina on udmurdi folkloori, mütoloogia ja traditsioonilise kultuuri tänapäevase uurimise rajaja. Ettekannetega esinesid teadlased Eestist, Ungarist, Soomest, Prantsusmaalt, Udmurtiast, Baškortostanist, Tatarstanist, Mari-Elist, Karjalast ja Komimaalt.

5. oktoobril toimus Pärnus Academia Pernaviensise XX mõttekoda. Tegu oli juubelihooaja algust märkiva üritusega, sest järgmisel aastal möödub 325 aastat Tartu Ülikooli eelkäija Academia Gustavo-Carolina ehk Academia Pernaviensise asutamisest Pärnus. Mõttekoja aukülaline oli Toronto ülikooli emeriitprofessor Jüri Kivimäe, kes pidas loengu „Miks on Rusowi kroonika tähtis?“.

5. oktoobril pidas Bengt af Klintberg Tartus loengu „The baby on the track: A newspaper legend with roots in the 19th century“. See oli pühendatud Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule õppetooli asutajale professor Walter Andersonile.

5.–6. oktoobril toimus Tartus rahvusvaheline konverents „Läänemere kontaktid“, mis oli pühendatud prof Tiit-Rein Viitso (1938–2022) mälestusele. Ühtlasi tähistati liivi pärandi aastat ja põliskeelte kümnendit. Esimesel päeval toimusid plenaarettendid: Valter Lang („Proto-Finns and their partners“), Riho Grünthal („The diversification and spread of Finnic languages“), Johanna Laakso („Language

contact research beyond loanword studies – reflections with respect to the oeuvre of Tiit-Rein Viitso“) ja Mait Metspalu („The genesis of the Finnic genepool“). Teise päeva ettekanded koondusid kolme teemaringi: Soome lahe äärsed kontaktid, kontaktid läänemeresoome idapiiril ning Liivi lahe ümbruse kontaktid.

10. oktoobril peeti Eesti Rahvusraamatukogu VIII oskuskeelepäeva. Avasõnavõtt oli RR humanitaaria ja kunstide raamatukogu juhatajalt Katre Riisalult. Esinesid Kristiina Kaju (RR, „Kuidas jääda ellu kunstmurul? Meediapädevuse terminitest eestikeelses kultuuriruumis“), Sirli Zupping (EKI, „Millist suunda näitab Eesti terminite tegevuskava?“), Martin Luts (EKI, „Räägime just Tõlkevõravad“), Kadri Vider (EKM, „Tehistaip ja terminitapsus – on neil ülepea mingit kokkupuudet?“), Ülle Talihärm (Kultuuriministeerium, „Uued nähtused, muutuv keel ja nende mõju õigusaktidele“), Sirje Nilbe (Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, „Terminiprobleemid raamatukogunduslike standardite tõlkimisel“) ja Kalju Tammaru (Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, „Sajand raamatukoguterminoloogiat. Inimesed ja sõnad“).

11. oktoobril toimus Tartus Õpetatud Eesti Seltsi koosolek. Kaarina Reinu ettekanne „Tartu ülikooli algusaegadest trükitud disputatsioonide põhjal“ keskendus Academia Gustaviana aegsetele (1632–1656) Tartu disputatsioonidele, vaadeldes nende muutumist kolme kümnendi jooksul ning arutledes teemal, milline on nende tööde ja autorite koht eesti teadus- ja kultuuriruumis.

11. oktoobril peeti Paistu rahvamajas Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluulearhiivi muinasjutuseminar „Parandades ilma ja inimesi“. Esinesid Mall Hiimäe, Risto Järv, Mairi Kaasik ja Kärri Toomeos-Orglaan. Mulgimaa mängu tutvustas Astrid Tuisk ning mulgi aabitsat Renee Trei.

13. oktoobril korraldas Emakeele Selts Münchenis väliskeelepäeva. Esinesid Külli Habicht (TÜ, „Die Spuren der deutschen Sprache in der estnischen Schriftsprache“), Helin Kask (TLÜ, „English-Estonian code-copying in Estonian blogs and vlogs“), Helle Metslang (TÜ, „Eesti keelest Euroopa ja uurali keelena“), Tiit Hennoste (TÜ, „ahah ja ahaa, ah ja aa, noh ja noo, jah ja jaa. Ja teised pisikesed sõnad, millega me suhtleme“) ning Mare Kõiva (EKM, „Loitsudest, sõnamaagiast, nõidumisest minevikus ja tänapäeval“).

14. oktoobril toimus Kaunases Vytautas Suure ülikoolis konverents „Contemporary Studies of Family and Calendar Holidays: Challenges and Perspectives“. Konverentsi fookus oli suunatud tähtpäevade pidamises umbes 30 aasta jooksul toimunud muutuste jälgimisele. Eesti Kirjandusmuuseumi teadlastest osalesid Mare Kõiva („Continuation and Innovations – on Formation of the Estonian Calendar System 1990–2023“) ja Andres Kuperjanov („Small Societies in a Global Network“).

16. oktoobril peeti Tallinnas konverents „Viirastus piiril: idaeurooplase passioon. Emil Tode „Piiririik“ – 30“. Kirjanike Maja musta laega saalis astusid üles Rein Veidemann („Piiririik ja/kui piirolu“), Virve Sarapik („Ontoloogiline piir/itus. Tode ja Lotman“), Joonas Hellerma („„Piiririik“ – lõpuagade raamat“), Kristiina Rebane („Emil Tode „Piiririik“ ja Giacomo Leo-

pardi umbkaudsuse poeetika“), Märt Väljataga („„Piiririik“ ja iha kolmnurk“), Raili Marling („„Piiririigi“ soolised sekeldused“), Piret Viires („„Piiririik“ kui sündmus“), Juhani Salokannel („Mispärast „Piiririik“ ei ole soome keeles „Rajamaa“? Emil Tode tee Soome“), Joosep Susi („David Bohmi teoreetiline füüsika. Ääremärkusi apostroofist“) ja Tõnu Õnnepalu („Piiririik revisited“). Järgnes arutelu. Konverentsi korraldasid EKA, TLÜ ja TÜ nüüdiskultuuri uurimise tööühm ning Eesti Kirjanike Liit.

16. oktoobril korraldati Eesti Kirjandusmuuseumis seminar, kus arutati avalike siltide andmebaasi koostamise üle. Kõnelesid TÜ üldkeeleteaduse kaasprofessor Ilona Tragel ning IT ja keeleteaduse üliõpilane Mihkel Roomet, kes on uurinud, kuidas selline andmebaas sobiks muu visuaalse materjali (nt meemide, grafiti jmt) kogumiseks ning mida selleks oleks vaja muuta.

17. oktoobril toimus Eesti Keele Instituudis nimekonkursi „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2023“ lõpuüritus. Ettekannetega esinesid Ilmar Tomusk („Äri- ja ettevõtettnime hea tava“), Sirli Zupping (EKI, „Kas ettevõtted peaks jõudma Vikipeediasse?“) ja Mare Vahtre (Eesti Interneti Sihtasutus, „ee – värav eestimaalasteni“). Laureaatideks valiti rahvusdomeeninime kategoorias mänguvõti.ee (Mänguvõti OÜ), õpilasfirmade kategoorias PAKI-LINE, aasta uustulnuka kategoorias OÜ Sõnavulin, teenindusettevõtte kategoorias Vudila (Vudila Mängumaa OÜ), tootmisettevõtte kategoorias HUUM OÜ, haridus- ja kultuuriasutuse kategoorias MTÜ Lasteraamat ning vabauhenduste kategoorias MTÜ Jääk ja Praak.

18. oktoobril peeti Eesti Kirjandusmuuseumis 18. Akadeemilise Rahvaluule

Seltsi konverents. Arutleti, kuidas mõju- tab uurija ja uuritavate põlvkondlik kuu- luvus nii välitöösituatsiooni õhustikku kui ka kogutava materjali ning uurimisallikate iseloomu. Ettekannetega esinesid Piret Voolaid („Kanada eestlaste koolipärimus – põlvkondade dialoog (Eestiga)”), Svetlana Karm („Soome-ugri uurimisreisid kol- leegide jälgedes”), Eda Kalmre („Jutus- tan, nagu arvan (vajaliku olevat) ...” Tõde ja valikud eluloojutustustes”), Lodewyk Barkhuizen („Habit, memory, and differ- ence: Intra-inter-generational dialogue beyond human agency”), Maarja Kaaristo („Navigating the generational dynamics: Reflections on fieldwork with canal boaters in North West England”), Mari-Ann Rimmel („„Isand Aeg lõhub kõik halli mineviku sünged kantsid...” Aja vaim Jaan Rimmeli (1934–2007) noorpõlve jäädvus- tustes”), Andreas Kalkun („Intiimsed vest- lused eakate naistega. Iga, sugu ja muud asjaolud”) ja Anu Korb („Välitöökohtumi- sed läbi aastakümnete”).

19. oktoobril korraldas Fenno-Ugria asu- tus hõimupäevade raames konverentsi „Soome-ugri rahvad Lätis – kadumine püsimine või edasimineku.” Esinesid Priit Raudkivi („Paotades ust ja kiigates tupp. Paar mõttekest Vana-Liivimaa mõistmi- seks”), Valts Ernštreits („Liivlaste tänased ja homsed väljakutsed – kuidas tagada kriitiliselt ohustatud keele ja kultuuri kest- vus”), Lembit Vaba („Kas leivud on liiv- lased?”), Indrek Jääts („Meenutusi Lutsi maarahvast”), Enn Ernits („Kes olid kree- vinid ja mida neist on teada?”) ja Andrei Hvostov („Kaupo – Liivimaa esimene poliitik”).

19.–20. oktoobril korraldati Narva- Jõesuus seminar „Ühte lähvad meie hääled, meie hääled, meie meeled. Koosõppimisest ühise kultuuripäran- dini”. Lasteaia- ja põhikooli esimese astme

õpetajatele suunatud eesti keele seminari keskmes oli eesti keele õpetamine ja oman- damine lasteaias ning koostegutsemine ja koosõppimine. Töötubade korralda- jad olid Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Rahva Muuseumi esindajad Virve Tuubel, Astrid Tuisk ja Mathilda Matjus.

19.–21. oktoobril toimus TÜ Narva kol- ledžis rahvusvaheline konverents „Koha kultuuriline maine ja mentaalne kaart: Narva”. Konverentsiga jätkus teadusüri- tuste sari, mille eesmärk on uurida Eesti konkreetseid kohti, kohalikku identiteeti, nähtavaid ja nähtamatuid piire, piirkonna elanike topograafilisi eelistusi. Plenaarette- kanded pidasid Ievgeniia Voloshchuk (Europa-Universität Viadrina, Frankfurt Oderi ääres, „Ментальные карты и топо- графия Восточной Европы в современ- ной немецкоязычной литературе”), Alina Jašina-Schäfer (Mainzi ülikool, Saksamaa, „Feeling Narva: Unravelling affective layers in urban coexistence and identity”), Borys Begun (Europa-Univer- sität Viadrina, „Функции культурных границ в современной литературной антиутопии”). Eestist esinesid Eesti Kir- jandusmuuseumi ja Tartu Ülikooli tead- lased Liisi Laineste, Mare Kõiva, Sergei Troitski, Nikolai Anisimov, Eva Toulouze jt.

20.–21. oktoobri peeti Eesti Kirjandus- muuseumis sügiskonverents „Olnu on ikka veel täna”. Korraldasid Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Selts, Ene Mihkel- soni Selts ja Eesti Kirjandusmuuseum. Esinesid Peeter Kaasik („Ene Mihkelsoni vanemate lugu ja metsavendluse uurimise hetkeseisust”), Mauri Kiudsoo („Metsa- vendade jäljed maastikul”), Mari-Ann Rimmel („Vanad pelgupaigad eesti koha- pärimuses”), Aigi Rahi-Tamm („Kodutus 1940. aastate kontekstis”), Aija Sakova ja Tiina Ann Kirss („Millest tunnistab „Ahas- veeruse uni”?”), Galina Ponomarjova

(„Metsavendlus ukraina ja eesti kirjanduses. Maria Matiose „Solodka Darjusja” ja Ene Mihkelsoni „Katkuhaud” ja „Ahasveeruse uni””), Marin Laak („Metsavendluse uurimise jäljed Ene Mihkelsoni arhiivis”). Paneeldiskussiooni „Kirjanduse roll ajalooliste teemade käsitlemisel? Mida lisab, millist tõe avab kirjandus?” juhtis Eneken Laanes, osalesid Lilli Luuk, Priit Põldma, Marju Lauristin ja A. Rahi-Tamm. Teisel päeval kõneles kindral Martin Herem („Metsavendlus kui meie sõjaajalugu”), Rasmus Kagge, Laur-Leho Kaljumetsa ja Tõnis Lehe ettekandest sai teada, kuidas „Metsavendade” sari teleekraanile jõudis. Aija Sakova ja Joosep Susi juhitud teisel paneeldiskussioonil „Kirjanduse ja ajaloo lõimitud õpetamine” osalesid Reelika Laes, Indrek Riigor, Andrus Org ja David Ilmar Lepasaar Beecher. Toimus neli töötuba, mille eesmärk oli kindlal üldpädevusel põhineva lõimitud ajaloo- ja kirjandusõpetuse õppematerjali koostamise ideede genereerimine ja tunnikavadeks vormistamine. Kultuurimõtestaja preemia pälvis kirjanik ja kirjandusuuriia Igor Kotjuh.

20.–22. oktoobrini korraldas Emakeele Selts põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagri. Laagrisse olid oodatud kodukandi keelte ja eluviisi hoidjad ja keelehuvilised õpilased 8.–12. klassist. Ettekannetega esinesid Karl Pajusalu (TÜ, „Uuev Eesti keelemaastik”) ja Péter Pomozi (Eötvös Lorándi ülikool, Budapest, „Ungari keelealast ja keelerikkuse hoidmisest”). Toimus Tiina Laansalu (EKI) keeleressursside töötuba ja Kristiina Praakli (TÜ) noortekeele töötuba. Oma tegevust tutvustasid keelekogukondade esindajad saartelt kuni Häädemeeste ja Kuusaluni.

23. oktoobril toimus Tallinnas Eesti Lastekirjanduse Keskuses seminar „Laps kirjanduses 11. Raamatukogu toob kokku”. Seminariga tähistati ELK 90. sünnipäeva:

12. novembril 1933 asutati esimene spetsiaalselt lastele ja noortele loodud Tallinna Noorteraamatukogu. Ettekannetega esinesid Maris Saagpakk (TLÜ, „Sured wägga head orange ounad” – võõraste maade kirjeldustest laste misjonijuttudes XIX sajandi keskel”), Piret Lotman (Eesti Rahvusraamatukogu, „Lasteraamatukogust Eesti Vabariigis enne nõukogude okupatsiooni”), Elle-Mari Talivee (Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus / TLÜ, „Tuglase raamatukogu ja lapselik uudishimu”), Krista Kumberg (Lääne Maakonna Keskraamatukogu, „Krunniga tädi ja hiirvaikne ruum – kas ikka veel?”), Risto Järv (EKM, „Muudab maailma. Laps muinasjutu-subjektina”), Jaanika Palm (Eesti Lastekirjanduse Keskus, „Lugemine keelatud!”), Ilona Martson (Tähekesse peatoimetaja, „Eesti lapse oma ajakiri: lasteajakirjandus minevikus ja tänapäeval”) ja Mari Klein („Mis sa seal toimetad? Pilguheit (keele)toimetaja töö kulisside taha”).

27.–28. oktoobrini korraldas Võru Instituut konverentsi „Põlised ja rändajad, olijad ja tulijad, suhted ja mõjud”.

Tähelepanu all olid eelkõige läänemeresoome väikerahvad, aga ka teised põlisrahvad ja põliskeelte kogukonnad Läänemere ümbruses ja kaugemal. Esinesid Janne Saarikivi („Keelte levimine läänemeresoome aladel – kas migratsioon või keelevahetus? Mõnda meie esiajaloo rändelainetest”), Kristiina Tambets („Ränded Eesti alade asustusloos arheogeneetika vaates ja rõhuga Lõuna-Eestil”), Karl Pajusalu („Lõunaestli ja liivi keele kontaktalad”), Heiki Valk („Kääparahva kadumine: asustuse järjepidevuse(tuse) küsimus Ida-Võrumaal IX–XIII sajandil”), Evar Saar („XVI–XVII sajandi Võrumaale tulijad ja nende jäljed nimedes”), Mari Sarv, Kati Kallio („Sisuelementide rändemustrid läänemeresoome regilaulude korpus”), Denis Kuzmin („Venäläisperäinen

maastoterminologia Tverin Karjalan murteissa”), Rainer Kuuba („Midä näütäse 2011. ja 2021. a rahva ülelugõmisõ võrokõisi rändämise kotsilõ”), Liina Lindström, Helen Plado, Maarja-Liisa Pilvik, Triin Todesk ja Annika Kängsepp („Võro ja seto keele kasutamine XX ja XXI sajandil”), Jüvä Sullõv („Võrokõisi rändämise ja võro võrgosõnaraamadu pruukmisstatistiga”) ja Kadri Ugur („„*Millega sa nakkama sait, et pidit ärh Võrolõ kolima?*” Autoetnograafiline kaehus üte tagasituleki pääle”).

27.–28. oktoobril toimus TÜ Narva kolledžis hõimunädala kirjanduskonverents „Vabaduse kontsept Ida-Euroopa kirjan-

dustes VII: „Sándor Petőfist Edith Södergranini”. Plenaarettekannetega esinesid Szilárd Tibor Tóth („Sándor Petőfist Edith Södergranini: soome-ugri luulekunsti uuendamine läbi aegade”), Piret Norvik („Eesti keel muutub ajas Petőfi luuletõlgete näitel”), Arvo Valton („Soome-ugri eeposed”) ja Kerttu Rakke („Kõnekeel kirjandusse?”). Sektsiooniistungil astusid üles Aleksei Arzamazov, Esa-Jussi Salminen, Nikolai Rakin ja Aleksei Demihhov. Arvo Survo esitles oma raamatuid: ingerisoomeladja eepost „Pääskõlintu-Päivõlintu” (2020) ja „Iku-Ruotus. Eepos korpiheimon sodasta ristimeekkalaisia vastaan” (2023).